

Teologická suma
Tomáše Akvinského I, 14 - 26
Preklad a komentár k otázkam
prvej knihy 14 - 26
Peter Volek

sv. Tomáš Akvinský (* 1224/1225 - 7. marca 1274)

TEOLOGICKÁ SUMA
TOMÁŠA AKVINSKÉHO I, 14 – 26

Preklad a komentár k otázkam
prvej knihy 14 – 26

Peter Volek

SPOLOK
SVÄTÉHO VOJTECHA
TRNAVA 2023

ČÍTANIE
S PRIDANOU
HODNOTOU

Táto kniha bola napísaná v rámci riešenia
vedeckého grantu VEGA 1/0637/20
Podnety zo stredovekej filozofie v dnešnom myslení.

Recenzenti:

prof. Tomáš Machula, PhD., ThD.

prof. PhDr. Rastislav Nemeč, PhD.

Slovak edition © Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o.,
Trnava 2023

ISBN 978-80-8161-486-6

OBSAH

- Preklad a komentár / 19
- O Božom poznaní (STh I, q. 14) / 19
- O ideách (STh I, q. 15) / 76
- O pravde (STh I, q. 16) / 86
- O nepravde (STh I, q. 17) / 110
- O Božom živote (STh I, q. 18) / 123
- O Božej vôli (STh I, q. 19) / 137
- O Božej láske (STh I, q. 20) / 175
- O spravodlivosti a o Božom milosrdenstve
(STh I, q. 21) / 189
- O Božej prozreteľnosti (STh I, q. 22) / 205
- O predurčení (STh I, q. 23) / 221
- O knihe života (STh I, q. 24) / 249
- O Božej moci (STh I, q. 25) / 257
- O Božej blaženosti (STh I, q. 26) / 279

ÚVOD

 Teologická suma Tomáša Akvinského predstavuje učebnicu pre študentov teológie. Jej základné členenie urobil sám Tomáš Akvinský, keď ju rozčlenil na tri knihy, pričom druhú knihu rozdelil ešte na dve časti. Okrem toho každú knihu rozčlenil na otázky a články. Jednotlivé otázky v knihách *Teologickej sumy* tiež vytvárajú určité ucelené celky. Prvú knihu *Teologickej sumy* rozdelil Tomáš Akvinský na tri časti (STh I, q. 2, proemium): 1) o jednom Bohu (qq. 1 – 26), 2) o trojjedinom Bohu (qq. 27 – 43), 3) o stvorení (qq. 44 – 119).¹ V prvej knihe *Teologickej sumy* o Bohu môžeme po *Úvode* a časti *O posvätnéj náuke* (q. 1) nájsť ďalšiu časť *O poznaní Boha* (q. 2). Potom nasledujú dve časti *O Božej prirodzenosti I* (qq. 3 – 13) a *O Božej prirodzenosti II* (qq. 14 – 26).² Po priblížení časti

1 Porov. Metz, W.: *Die Architektonik der Summa Theologiae des Thomas von Aquin. Zur Gesamtsicht des thomasischen Gedankens*. Hamburg: Meiner, 1988, s. 212. Jednu otázku udávam skratkou q. (*quaestio*), viacero otázok skratkou qq. (*quaestiones*).

2 Porov. Volek, P.: *Teologická suma Tomáša Akvinského I, 1 – 13. Úvod a komentár k otázkam prvej knihy 1 – 13*. Trnava: SSV, 2017, s. 38 – 39.

O Božej prirodzenosti I (qq. 1 – 13) nasleduje priblíženie časti *O Božej prirodzenosti II* (q. 14 – 26). Aj tu bude podobne ako v časti *O Božej prirodzenosti I* nasledovať preklad textu a komentár ku každému článku každej otázky z tejto časti. V časti *O Božej prirodzenosti I* (qq. 3 – 13) Tomáš Akvinský predstavil tieto vlastnosti Boha a s nimi súvisiace problémy: jednoduchosť Boha (q. 3), dokonalosť Boha (q. 4), dobrota (q. 5), dobrota Boha (q. 6), nekonečnosť Boha (q. 7), prebývanie Boha vo veciach (q. 8), nemennosť Boha (q. 9), večnosť Boha (q. 10), jednota Boha (q. 11), poznanie a videnie Boha (q. 12), Božie mená (q. 13).

V časti *O Božej prirodzenosti II* (qq. 14 – 26) skúma Tomáš Akvinský vlastnosti Boha, ktoré prijímajú monoteistické náboženstvá, čiže Židia, kresťania a mohamedáni.³ Sú to tieto vlastnosti Boha a témy, ktoré s nimi súvisia: Božie poznanie (q. 14), idey (q. 15), pravda (q. 16), nepravda (q. 17), Boží život (q. 18), Božia vôľa (q. 19), Božia láska, (q. 20), Božia spravodlivosť a Božie milosrdenstvo (q. 21), Božia prozreteľnosť (q. 22), predurčenie (q. 23), kniha života (q. 24), Božia moc (q. 25), Božia blaženosť (q. 26). Tieto otázky v časti *O Božej prirodzenosti II* (qq. 14 – 26) tvoria ešte menšie celky, ktoré navzájom spolu úzko súvisia. Prvým celkom je Božie poznanie, s ktorým súvisia idey, pravda a nepravda (qq. 14 – 17). Ďalším celkom je Boží život (q. 18).

3 Niektorí autori označujú túto časť ako Božiu činnosť v jej imanentných (qq. 14 – 24) a transcendentných účinkoch (q. 25) a otázku o Božej blaženosti (q. 26) ako most k náuke o Trojici. Porov. Lacugne, M.: *The Relational God: Aquinas and Beyond*. In: *Theological Studies*, roč. 46, 1985, s. 651 – 652. Aj Metz chápe časť *O Božej prirodzenosti II* ako časť o Božej činnosti. Porov. Metz, W.: *Die Architektonik der Summa Theologiae des Thomas von Aquin. Zur Gesamtsicht des thomasischen Gedankens*. Hamburg: Meiner, 1988, s. 217 – 219.

Ďalším uceleným celkom je Božia vôľa, s ktorou súvisí Božia láska, Božia spravodlivosť a Božie milosrdenstvo, Božia prozreteľnosť, predurčenie (qq. 19 – 25). Tieto otázky (qq. 14 – 24) sa týkajú vnútorného života Boha, prináležia jeho poznaniu a vôli, s čím súvisí aj Boží život. Pri skúmaní Božej vôle najprv skúma samotnú Božiu vôľu (q. 19), potom to, čo k nej pripadá absolútne, čiže Božia láska (q. 20), Božia spravodlivosť a milosrdenstvo (q. 21), a potom to, čo zahŕňa spoločnú aktivitu Božieho poznania a vôle, čiže prozreteľnosť (q. 22), predurčenie (q. 23) a knihu života (q. 24).⁴ Otázka Božej moci sa už týka všetkého, čo môže vytvoriť alebo vytvorí (q. 25). Takéto členenie naznačujú slová samotného Tomáša Akvinského z jeho uvažovania o štrnástej otázke hneď na jej začiatku, ešte pred jej členením.⁵ Osobitným celkom je posledná otázka, Božia blaženosť, lebo sa týka Božieho vnútorného života (q. 26). Je typická pre vedecký proces v teológii. Nestačí totiž povedať iba to, že Boh je prvý a najvyšší vlastník blaženosti, ale treba vedieť, aj prečo je to tak. Je to preto, lebo Boh pozná seba samého ako najvyššiu pravdu a miluje seba samého ako najväčšiu lásku.⁶

Časť *O Božej prirodzenosti II* predstavuje prehĺbenie časti *O Božej prirodzenosti I*. V časti *O Božej prirodzenosti II*,

4 Porov. Farrell, D.: Is God Just? Aquinas's Contribution to the Discussion of a Divine Attribute. In *Alpha Omega*, roč. 20, 2017, č. 3, s. 490.

5 Niektorí autori, ako napr. Jason Eberl, spájajú do jedného celku otázky 18 – 25 I. knihy *Teologickej sumy*, pretože sa týkajú Božej činnosti. Boží život predstavuje Božiu činnosť dovnútra a ostatné činnosti cez jeho vôľu predstavujú jeho činnosť navonok. Porov. Eberl, J. T.: *The Routledge Guidebook to Aquinas' Summa Theologiae*. Abingdon-New York: Routledge, 2016, s. 57.

6 Porov. Torrell, J.-P.: *Aquinas's Summa. Background, Structure, and Reception*. Washington, D. C.: The Catholic University of America Press, 2005, s. 23.

chápanej ako o Božej činnosti, sa Božie bytie chápe nanovo ako duch. Aj keď sa tu rozlišujú tri činnosti, poznanie, vôľa a moc, je to vlastne označenie jednej činnosti, ktorou Boh je.⁷ Boh nielen má poznanie, ale sám je aktom poznania, a teda je poznaním (STh I, q. 14, a. 4, c). Preto je aj Božia činnosť číra činnosť a v nej je zahrnutá aj vôľa a moc.⁸ Odlíšením Božej činnosti od Božej substancie, čiže časť *O Božej prirodzenosti II* od časti *O Božej prirodzenosti I*, Tomáš Akvinský dáva prioritu Božej substancii. Dôvod na to dáva vplyv myslenia Dionýza, knihy *Liber de causis* (*Knihy o príčinách*) a Proklove *Základy teológie*.⁹ Časť *O trojjedinom Bohu* (qq. 27 – 43) predstavuje prehĺbenie časti o jednom Bohu (qq. 1 – 26).¹⁰ Zároveň možno chápať časti prvej knihy *Teologickej sumy* ako vychádzajúce zo stvorenia v piatich cestách k Bohu (STh I, q. 2, a. 3, c), prichádzajúce k Bohu jedinému a trojjedinému (qq. 2 – 43) a nakoniec prichádzajúcemu k stvoreniu ako činnosti Boha navonok (qq. 44 – 119).¹¹ V rozlíšení častí *O Božej prirodzenosti I* a *O Božej prirodzenosti II*, ako aj v celej štruktúre *Teologickej sumy*, Tomáša Akvinského ovplyvnil Dionýz Areopagita a jeho dielo *O Božích menách*.¹²

7 Porov. Metz, W.: *Die Architektonik der Summa Theologiae des Thomas von Aquin. Zur Gesamtsicht des thomasischen Gedankens*. Hamburg: Meiner, 1988, s. 218.

8 Porov. Metz, W.: *Die Architektonik der Summa Theologiae des Thomas von Aquin. Zur Gesamtsicht des thomasischen Gedankens*. Hamburg: Meiner, 1988, s. 218.

9 Porov. Hankey, W.: *God in Himself. Aquinas Doctrine of God as Expounded in the Summa Theologiae*. Oxford: Oxford University Press, 1987, s. 96.

10 Porov. Metz, W.: *Die Architektonik der Summa Theologiae des Thomas von Aquin. Zur Gesamtsicht des thomasischen Gedankens*. Hamburg: Meiner, 1988, s. 207.

11 Porov. Metz, W.: *Die Architektonik der Summa Theologiae des Thomas von Aquin. Zur Gesamtsicht des thomasischen Gedankens*. Hamburg: Meiner, 1988, s. 212 – 215.

12 Porov. Hankey, W.: *Aquinas's Neoplatonism in the Summa Theologiae on God. A Short Introduction*. South Bend, Ind.: St. Augustine's Press, 2019, s. 66 – 70.

V časti *O Božej prirodzenosti I* má Tomáš Akvinský niektoré pasáže, v ktorých postupuje čisto filozoficky. Napríklad jeho päť ciest k Bohu (STh I, q. 2, a. 3, c), ktoré chápe ako platné filozofické argumenty, hoci ich posledné zdôvodnenie je teologické.¹³ Podobne aj v časti *O Božej prirodzenosti II* nájdeme tiež niektoré pasáže, ktoré sú čisto filozofické. Napríklad v jednej pasáži vysvetľuje, ako získavame poznanie esencie veci cez poznanie jej akcidentov (STh I, q. 18, a. 2, c).¹⁴ Aj celkovo sú otázky 1 – 26 (qq. 1 – 26) z častí *O Božej prirodzenosti I – II* viac filozofické, lebo sa týkajú jedného Boha, a paralelne k nim sú časti o trojjedinom Bohu, ktoré vychádzajú z Božieho zjavenia. Nie sú však takého charakteru, žeby otázky *O Božej prirodzenosti I – II* boli čisto filozofické a otázky o trojjedinom Bohu čisto teologické. Všimnime si súvis týchto častí:¹⁵

Teologická suma o jedinom Bohu

qq. 1 – 11 Teológia, božské bytie

qq. 12 – 13 Poznanie a pomenovanie Boha

qq. 14 – 26 Božské činnosti

Teologická suma o trojjedinom Bohu

qq. 27 – 28 Božské bytie vo vzťahoch

qq. 29 – 32 Pomenovanie a poznanie Boha

qq. 33 – 43 Božské osoby

13 Porov. Kilby, K.: Philosophy. In: McCosker, P., Turner, D. (eds.): *The Cambridge Companion to the Summa theologiae*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 64 – 65.

14 Porov. Kilby, K.: Philosophy. In: McCosker, P., Turner, D. (eds.): *The Cambridge Companion to the Summa theologiae*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 68 – 69.

15 Lacugne, M.: The Relational God: Aquinas and Beyond. In: *Theological Studies*, roč. 46, 1985, s. 650 – 651. K náčrtu štruktúry *Teologickej sumy I*, 1 – 11 a 27 – 28 od Lacugna som doplnil v STh I, 1 – 11 aj určovanie charakteru teológie, ktoré sa nachádza v STh I, q. 1.

Náuka o jedinom Bohu predchádza náuku o trojjedinom Bohu. Tak aj božská jednoduchosť (STh I, q. 3) umožňuje ontológiu vzťahov v Trojici. Zdôvodnenie jednoduchosti Boha znamená, že v Bohu nejestvuje žiadne zloženie. Preto sa ani neskladá z esencie a existencie. To ešte neurčuje, čo je Boh. Zároveň tým ukazuje, čím jeho existencia nie je, nie je zložená z esencie a existencie ani z iných metafyzických častí. Určenie, čo je Boh, približujú jeho ďalšie vlastnosti: dokonalosť (q. 4), dobrota (q. 6), nekonečnosť (q. 7), prebývanie vo veciach (q. 8), nemenosť (q. 9), večnosť (q. 10), jednota (q. 11). Ďalšie dve otázky približujú, ako možno poznať Boha (q. 12) a ako ho možno pomenovať (q. 13). Čím je niečo jednoduchšie, tým viac vzťahov dokáže nadviazať, tým vzťahovejšie dokáže byť. Keďže Boh je absolútne jednoduchý, tak dokáže nadviazať nekonečne veľa vzťahov so stvoreniami (De pot., q. 7, a. 8, c). To sa týka Božieho života navonok. Platí to však aj o vnútornom Božom živote. Otázky o trojjedinom Bohu v *Teologickej sume* odzrkadľujú otázky o jedinom Bohu. Otázky o jedinom a trojjedinom Bohu sa teda dotýkajú troch okruhov: prirodzenosti bytia (pri jedinom Bohu qq. 2 – 11, pri trojjedinom Bohu qq. 27 – 28), chápania jazyka o tomto bytí (pri jedinom Bohu qq. 12 – 13, pri trojjedinom Bohu qq. 29 – 32) a ďalších implikácií týkajúcich sa tohto bytia (pri jedinom Bohu qq. 14 – 26, pri trojjedinom Bohu qq. 33 – 43).¹⁶ Imanentným dôsledkom Božej jednoduchosti je Božie poznanie (qq. 14 – 18), Božia vôľa (qq. 19 – 21) a to, čo majú Božie poznanie a vôľa spoločné (Božia

16 Porov. Lacugne, M.: The Relational God: Aquinas and Beyond. In: *Theological Studies*, roč. 46, 1985, s. 651 – 653.

prozreteľnosť, q. 22, Božie predurčenie, q. 23, kniha života – tu čerpá z Biblie, napr. *Ex* 32, 32; *Ž* 69, 29; *Zjv* 3, 5; *Zjv* 13, 8; *Zjv* 17, 8 – q. 24). Pri trojičnom Božom živote Tomáš Akvinský najprv predstavuje jednotlivo božské osoby (qq. 33 – 38) a potom ich porovnáva (qq. 39 – 42). Záverečný článok náuky o Trojici v *Teologickej sume* o poslaní Božích osôb (*missio*, q. 43) zodpovedá paralelne záverečnej otázke z náuky o jednom Bohu o Božej moci (q. 25). Božia moc predstavuje účinok Boha navonok, Božie poslania predstavujú účinok Trojice navonok v stvorení.¹⁷ Aktívnu Božiu moc (*potentia activa*) určuje Tomáš Akvinský podľa Aristotela ako princíp konania v inom. Túto rozvíja v ideách, podľa ktorých stvoril svet (STh I, q. 15, a. 1, c).¹⁸

V 21. článku rieši Tomáš Akvinský problémy spojené s Božou spravodlivosťou a Božím milosrdenstvom. Začína najprv Božou spravodlivosťou, ktorej sa venuje v prvých dvoch článkoch, a potom v ďalších dvoch sa venuje Božiemu milosrdenstvu aj v porovnaní s Božou spravodlivosťou. Veľmi dôležité je konštatovanie, že Božie milosrdenstvo je základná Božia vlastnosť. Je to nadväzovanie na učenie cirkevných otcov, ktoré vychádza z biblických textov.¹⁹ Božie milosrdenstvo sa často spomína v Starom zákone, napríklad v *Žalme* 136, kde sa opakuje ako refrén spomínanie večného Božieho milosrdenstva. V Novom zákone to nádherne vyjadril sv. Ján svojím učením Boha

17 Porov. Lacugne, M.: The Relational God: Aquinas and Beyond. In: *Theological Studies*, roč. 46, 1985, s. 653.

18 Porov. Metz, W.: *Die Architektonik der Summa Theologiae des Thomas von Aquin. Zur Gesamtsicht des thomasischen Gedankens*. Hamburg: Meiner, 1988, s. 220.

19 Porov. Kasper, W.: *Milosrdenstvo*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 2015, najmä s. 63 – 142.

ako lásky (1 Jn 4, 8. 16). Milosrdenstvo je potom prejavom Božej lásky. Tak aj sv. Augustín vo svojom diele *O Trojici* (*De Trinitate*) spomína, že život v Trojici je životom lásky.²⁰ Keď je Božie milosrdenstvo základná Božia vlastnosť, všetky ostatné Božie vlastnosti z nej vychádzajú a spolu s ňou súvisia.

Pri preklade som prihliadal na český preklad *Teologickej sumy*²¹, ako aj na anglický preklad *Teologickej sumy*²². V komentároch som používal aj ďalšiu literatúru, ktorá bola vhodná k daným témam a problémom. Snažil som sa poukázať aj na iné miesta, kde o tom Tomáš Akvinský píše, ukázať súvislosti a vzťahy aj s inými myšlienkami a tvrdeniami.

20 Porov. Augustinus: *De Trinitate libri XV. Libri XIII – XV*. Corpus Christianorum, Series Latina. Vol 50 A. Turnholt: Brepols, 1968, XV, 19, 37.

21 Porov. Sv. Tomáš Akvinský: *Theologická summa*. Překlad E. Soukup, OP, S. Braitto, OP, R. M. Dacík, OP, T. Dittl, OP, P. Škrabal, OP, P. Švach, OP. Olomouc: Edice Krystal, 1937 – 1940, sv. 1, s. 130 – 260.

22 Porov. Aquinas: *Summa Theologiae: Questions on God*. Ed. by Brian Davies and Brian Leftow. Translated by Brian Davies. Cambridge: Cambridge University Press, 2006; St. Thomas Aquinas: *The Summa Theologica*. Literally translated by Fathers of English Dominican Province. London: Baker, 1920.

PREKLAD A KOMENTÁR:

STh I, q. 14

Štrnásť otázka: O Božom poznaní

Rozdelená do šestnástich článkov

Po uvažovaní nad tým, čo prináleží božskej podstate, nám zostáva uvažovať nad tým, čo prináleží jeho činnosti. A keďže niektorá činnosť je taká, ktorá zostáva v konajúcom, niektorá však skutočne prechádza do vonkajšieho účinku, najprv budeme uvažovať o poznaní a vôli (lebo chápanie je v chápaní a chcenie v chcejúcom) a potom o Božej moci, ktorá sa chápe ako princíp Božej činnosti prechádzajúci do vonkajšieho účinku. Keďže chápanie je skutočne prejavom nejakého života, po skúmaní Božieho poznania sa bude skúmať Boží život. A keďže poznanie je skutočné, bude sa tiež skúmať pravdivosť a nepravdivosť. Avšak keďže všetko spoznané je v poznávajúcom, taktiež dôvody vecí, ktoré sú v poznávajúcom Bohu, sa nazývajú idey. Preto k úvahám o poznaní sa pridruží aj úvaha o ideách. Poznanie sa skúma v šestnástich článkoch.

Po prvé, či je v Bohu poznanie.

Po druhé, či Boh pozná seba samého.

Po tretie, či Boh chápe seba samého.

Po štvrté, či jeho chápaním je jeho substancia.

Po piate, či chápe odlišné od seba.
 Po šieste, či má o nich vlastné poznanie.
 Po siedme, či Božie poznanie je diskurzívne.
 Po ôsme, či Božie poznanie je príčinou vecí.
 Po deviate, či Boh má poznanie toho, čo nejestvuje.
 Po desiate, či pozná zlé.
 Po jedenáste, či pozná jednotliviny.
 Po dvanáste, či pozná nekonečné.
 Po trináste, či pozná budúce kontingentné udalosti a veci.
 Po štrnáste, či pozná to, čo možno povedať.
 Po pätnáste, či je Božie poznanie menlivé.
 Po šesťnástom, či Božie poznanie vecí je teoretické alebo praktické.

Štrnástá otázka sa týka Božieho poznania. Je pomerne rozsiahla, člení sa na šesťnásť článkov. Týka sa náuky o samotnom Bohu. Súvisí to s tým, ako môžeme poznať Boha. Tomáš Akvinský pripúšťa, že okrem Božieho zjavenia môžeme Boha poznať aj rozumom. Boha nepoznáme zmyslami, keďže je nemateriálny (STh I, q. 7, a. 1, c; q. 14, a. 1, c). Nemôžeme ho teda poznať ako veci a ľudí tohto sveta.²³ Z nášho poznania Boha vyplýva aj možnosť poznávať a hovoriť o tom, ako poznáva sám Boh. To súvisí aj s vlastnosťami, ktoré sa Bohu pripisujú. Tu Tomáš Akvinský využíva aj poznatky, ktoré skúmal v predchádzajúcich častiach *Teologickej sumy*, najmä v časti *O Božej prirodzenosti I* (qq. 3 – 13). Najprv skúma, či Boh pozná, či Boh pozná seba samého, ako pozná seba samého, a nakoniec prechádza aj k poznaniu toho, čo je mimo Boha, čo aktuálne jestvuje alebo čo ešte len môže byť.

23 Porov. Davis, B.: God. In: McCosker, P., Turner, D. (eds.): *The Cambridge Companion to the Summa theologiae*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 87.

STh I, q. 14, a. 1

Prvý článok: Je v Bohu poznanie?

Pri prvom [článku] sa postupuje takto: Zdá sa, že v Bohu nie je poznanie.

I, q. 14, a. 1, arg 1. Poznanie je totiž habitom, ktorý nepripadá Bohu, lebo je niečím stredným medzi potenciou a aktom. Teda poznanie nie je v Bohu.

I, q. 14, a. 1, arg. 2. Okrem toho poznanie, keďže je záverom, je nejakým poznaním zapríčinené od iného, totiž z poznania princípov. Avšak v Bohu nie je nič zapríčinené. Teda poznanie nie je v Bohu.

I, q. 14, a. 1, arg. 3. Okrem toho všetko poznanie je buď všeobecné, alebo partikulárne. Avšak v Bohu nie je všeobecné a partikulárne, ako je zrejmé z uvedeného (q. 13, a. 9, ad 2). Teda v Bohu nie je poznanie.

I, q. 14, a. 1, s. c. Avšak proti tomu stojí to, čo hovorí apoštol Pavol v *Liste Rimanom*: „Aká hĺbka Božieho bohatstva, múdrosti a vedomosti“ (*Rim* 11, 33).

I, q. 14, a. 1, c.

Moja odpoveď znie takto: V Bohu je najdokonalejšie poznanie. Na preukázanie evidencie toho je potrebné uvážiť, že poznané od nepoznaného sa odlišuje tým, že poznané nemá nič iné ako svoju formu, ale poznávajúci má od prirodzenosti aj formy iných vecí, lebo druh poznaného je v poznávajúcom. Je teda preukázané, že prirodzenosť nepoznaných vecí je viac sploštená a obmedzená: avšak prirodzenosť poznaných vecí má väčšiu amplitúdu a rozsah. Kvôli tomu hovorí Filozof v 3. knihe diela *O duši* (Aristoteles: *O duši*, III, 8, 1, 431b21), že „duša je istým spôsobom všetkým“. Sploštenie formy sa usku-točňuje cez matériu. Teda ako sme uviedli (q. 7, a. 1 – 2), tie, ktoré sú viac nemateriálne, tým viac smerujú k určitej nekonečnosti. Je zrejmé, že nemateriálnosť nejakej veci je dôvodom jej poznateľnosti. Preto sa v 2. knihe *O duši* (Aristoteles: *O duši*, II, 12, 4, 424a32) hovo-ri, že rastliny nepoznávajú pre svoju materiálnosť. Zmysel je však poznávajúci, lebo dokáže prijímať podoby bez matérie, a rozum je ešte viac poznávajúci, lebo je viac oddelený od matérie a nezmiešaný s ňou, ako sa hovorí v 2. knihe *O duši* (Aristoteles: *O duši*, II, 4,

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Vydania textov Tomáša Akvinského:

Editio Leonina:

- S. Thomae de Aquino: *Commentaria in libros Aristotelis De caelo et mundo, De generatione et corruptione et Meteorologicorum. Opera omnia iussu Leonis XIII edita cura et studia fratrum Praedicatorum.* Romae: Ex Typographia Polyglotta, Tomus III, 1886 (DCM, DGC, Met)
- S. Thomae de Aquino: *Summa theologiae. Opera omnia iussu Leonis XIII edita cura et studia fratrum Praedicatorum.* Romae: Ex Typographia Polyglotta, Tomus IV – XII, 1888 – 1906. (STh)
- S. Thomae de Aquino: *Summa contra gentiles. Opera omnia iussu Leonis XIII edita cura et studia fratrum Praedicatorum.* Romae: Typis Raccardi Garroni, Tomus XIII – XV, 1918 – 1930. (SCG)
- S. Thomae de Aquino: *Quaestiones disputatae De veritate. Opera omnia iussu Leonis XIII edita cura et studia fratrum*

ČÍTANIE
S PRIDANOU
HODNOTOU

Teologická suma Tomáša Akvinského I, 14 – 26

Preklad a komentár k otázkam prvej knihy 14 – 26

Peter Volek

Vydal Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o.,

Trnava 2023, ako svoju 4 338. publikáciu

Edícia *Ad fontes*, 9. zväzok

Zodpovedná redaktorka Martina Grochálová

Prekladateľ textu Tomáša Akvinského Peter Volek

Jazyková úprava Katarína Kročková

Grafická koncepcia Pergamen

Sadzba Miroslava Magulová

Fotografia Wikipedia®

Tlač Finidr, Český Těšín

www.ssv.sk, eVojtech.sk

objednávky: 033/590 77 18

objednavky@ssv.sk

Členská zľava 15 % platí v obchodnej sieti SSV.

ISBN 978-80-8161-486-6